

Závazkové právo obecná část

Mgr. Miroslav Frýdek

Pojem a podstata závazkového práva

- Inst. 3, 13 pr. **Obligatio est iuris vinculum**, quo necessitate adstringimur alicuis solvendae rei secundum nostrae civitatis iura.
- **Obligace je právní pouto**, které nás svou nevyhnutelností nutí k tomu, bychom někomu něco plnili podle práva naší obce

ERGO

- Obligace je právní vztah mezi dvěma stranami, na jehož základě je dlužník z určitého právního důvodu (kontrakt, delikt) povinný něco plnit věřiteli a je zodpovědný za nesplnění své povinnosti. Věřitel má pak právo na dlužníkovu plnění a má nárok přinutit dlužníka k plnění osobní žalobou a na základě kondemnačního rozsudku exekuvovat dlužníka (osobu, jeho majetek).

- Závazkověprávní vztah je vztahem mezi dvěma stranami (inter partes).
- **Věřitel** – creditor – mu náleží pohledávka a nárok.
- **Dlužník** – debitor – mu patří dluh a zodpovědnost.

Druhy závazků

civilní

vznikly podle ius civile
chráněné civilními
žalobami
pojmenované kontrakty
civilní delikty

praetorské

vznikly podle ius honorariae
chráněné praetorskými
žalobami
pacta praetoria
praetorské delikty

Druhy závazků podle důvodu vzniku – klasické právo

- **Obligationes ex contractu** – obligace ze smluv
- **Obligationes ex delicto** – obligace z deliktu

Druhy závazků podle důvodu vzniku – poklasické právo

- **Obligationes ex contractu**
- **Obligationes ex delicto**
- **Obligationes causarum figurae –
obligace z rozličných důvodů**

Druhy závazků podle důvodu vzniku – justiniánské právo

- **Obligationes ex contractu**
- **Obligationes ex delicto**
- **Obligationes quasi ex contractu – závazek z kvazikontraktu**
- **Obligationes quasi ex delicto - závazek z kvazideliktu**

Předmět obligace

s **generickým** plněním (druhově určená)

se **speciálním** plněním (Periklova socha)

dělitelné (jde-li předmět plnění rozdělit)

nedělitelné

s **určitým** plněním (certum)

s **neurčitým** plněním (incertum)

s **jedním** plněním (alternativa facultas)

alternativní (to nebo ono)

Obsah obligace

- **Plnění musí být objektivně možné** – nemožné nemůže být předmětem závazku.

Druhy nemožnosti:

- **Objektivní** – plnění je nemožné pro každého (modré z nebe)
 - **Fyzická** – nemožnost spočívá na faktických okolnostech nebo přírodních zákonech (pozemek na měsíci, kuň, který uhynul)
 - **Právní** – res extra commercium, Stichus není otrok, ale svobodný člověk
 - **Počáteční** – plnění je nemožné již v okamžiku vzniku právního vztahu
 - **Dodatečná** – nemožnost vznikla až po vzniku závazku
- **Subjektivní** – plnění je nemožné jen pro dlužníka
- **Platí zásada, že genericky určené plnění nezaniká**

- **Plnění nesmí být proti dobrým mravům a proti zákonům** – každé plnění nesmí být contra leges et contra bonos mores; drogy...

Příklad:

Stipulace uzavřená takovým způsobem „Slibuješ mi, když mne neustanovíš jako dědice, dát tolik a tolik?“, je neplatná, protože takováto stipulace je proti dobrým mravům.

- **Plnění musí být ocenitelné v penězích** – to vyplývá ze zásady pekuniární kondemnace – ochrana především majetkových zájmů jednotlivců.
- **Plnění musí být určité** – úplná neurčitost = neplatnost obligace; částečná neurčitost je dovolena – od začátku vztahu nemusí být přesně určeno, ale musí být vymezeno takovými znaky, které v budoucnu věřitel, dlužník nebo třetí osoba zpřesní.

- **Plnění musí být ve prospěch jednajícího** – nebylo dovoleno kontrahovat pro třetího, šlo by o porušení zásady **alteri stipulari nemo potest** – nikdo si nemůže dát něco slíbit pro třetího

Zákaz smlouvy v prospěch třetích se odůvodňuje přísně personálním charakterem římského závazku. Uznávali se jen tzv. nepravé smlouvy v prospěch třetích, kdy se má smlouva týkat třetího, ale ten nezískal pohledávku a žalobní nárok a jedna z jednajících stran má zájem na plnění v prospěch třetího.

Předmět obligace

— **dare** (dát)

— **facere** (konat, činit)

— **praestere** (poskytovat)

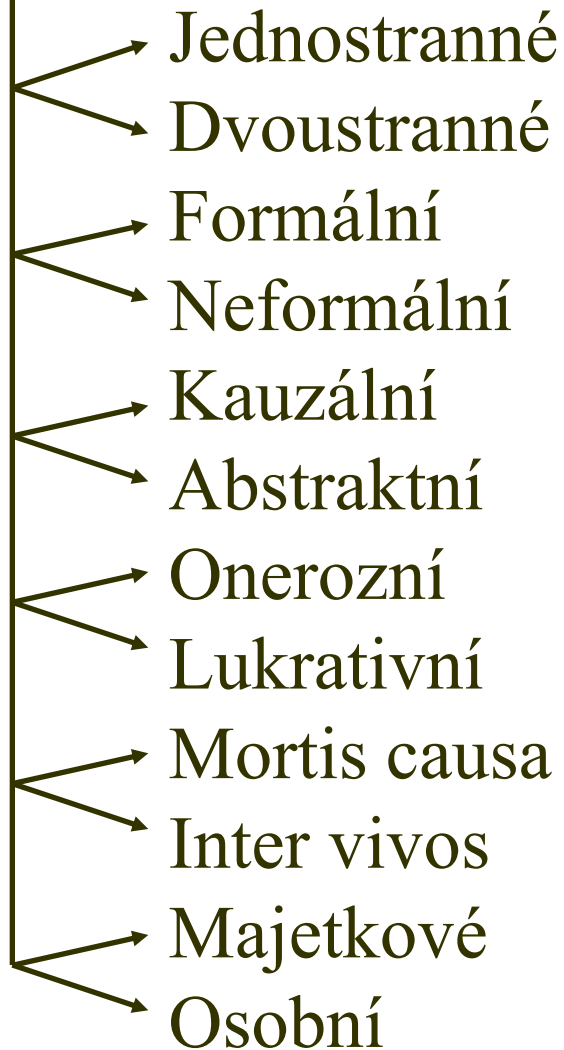
— **oportere** (být povinen podle ius civile)

→ **náhrada škody**

— **damnum emergens** (majetková újma, která nastala)

— **lucrum cessans** (ztráta v důsledku škody – ušlý zisk)

Rozdělení obligací

Vznik závazku

- Omnis enim obligatio aut **ex contractu** aut **ex delicto** nascitur - Každá obligace vzniká buďto ze **smlouvy** nebo z **deliktu**
- Vznik obligace je tedy vázán na právní nebo protiprávní úkon – jednání.

Zánik závazku

- Závazek zaniká zánikem pohledávky, čímž zanikne obsah závazkověprávního vztahu, to však může být:
 - S uspokojením věřitele
 - Bez uspokojení věřitele

Způsoby zániku závazku - podle ius civile

- Solutio – splnění
- Odpuštění dluhu
- Novatio – novace (obnova závazku)
- Odpadnutí subjektu vztahu
- Splynutím subjektů
- Dodatečná nemožnost plnění
- Promlčení
- Osvobozující rozsudek
- Navrácení v předešlý vztah (restitutio in integrum)

Způsoby zániku závazku - podle ius civile

- Compensatio – započtení
- Odpuštění dluhu
- Novace

Solutio - splnění

- Splnění je způsob zániku závazku, kdy dlužník splní celé plnění dlužníkovi, aby nastalo splnění musí být plněno:
 - Dlužníkem (**kdo**)
 - Věřiteli (**komu**)
 - Dohodnuté plnění (**co**)
 - V čase plnění (**kdy**)
 - Na dohodnutém místě (**kde**)

- **Odpuštění dluhu** – je dvoustranný právní úkon, kterým věřitelem vyhláší osvobození dlužníka od závazku bez materiálního splnění – uspokojení.
- **Novace** – obnova závazku – je způsob zániku závazku **přeměnou** existujícího závazku na nový závazek tak, že z vůle kontrahentů zanikne původní pohledávka a na její místo nastupuje nová, která ve vztahu k původní obsahuje něco nové.

Podmínky:

- Existence původní pohledávky
- Aliquid novi – něco nového
- Animus novandi – novační úmysl kontrahentů

- **Odpadnutí subjektu vztahu** – je způsob zániku závazku v důsledku fyzické nebo právní smrti věřitele nebo dlužníka (zloděj, fotograf Jan Saudek...)
- **Dodatečná nemožnost plnění** – k zániku závazku tímto způsobem dojde v případě, že předmětem závazku je individuálně určená věc (species)

- **Compensatio** – započtení – zánik závazku podle ius honorarium; započtení je zrušení pohledávky vzájemným odečtením od protipohledávky.

Podmínky započtení:

- **Vzájemnost** – jen pohledávky mezi dlužníkem a věřitelem
- **Platnost** – musí v okamžiku započtení existovat
- **Splatnost** – v okamžiku započtení musí být obě pohledávky splatné

Děkuji za Vám za pozornost

